

بسمه تعالی

سنجش عوامل موثر بر ترویج پیاده مداری با رویکرد توسعه پایدار با بکارگیری تکنیک تحلیل سلسله مراتبی فازی (نمونه موردی: منطقه ۳ شهرداری تهران)

سپیده سیف‌اللهی فخر*^۱، تیماز لاریمیان^۲، امیر محمد معززی مهر طهران^۳

^۱ کارشناس ارشد طراحی شهری دانشگاه هنر اصفهان.

پست الکترونیکی: Sepideh_seifollahy@yahoo.com

^۲ کارشناس ارشد طراحی و برنامه ریزی شهری و منطقه ای، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران

پست الکترونیکی: timazlarimian@yahoo.com

^۳ دانشجوی دکترای مرمت دانشگاه هنر اصفهان

پست الکترونیکی: A.moazezi@yahoo.com

چکیده

انقلاب صنعتی و سلطه روز افزون اتومبیل‌ها سبب کاهش حضور عابرین پیاده در شهرها گردید و مشکلات متعددی را برای شهرها پدیدار ساخت. تبعاً در شهرهای معاصر ایران معابر پیاده نه به عنوان بخشی مستقل از فضاهای شهری، بلکه به عنوان تابعی از حرکت سواره به حساب آمده است. هدف از این پژوهش، ارزیابی و اولویت‌بندی شاخص‌های تاثیرگذار بر ترویج پیاده‌مداری و تعیین نقش پیاده‌روها در توسعه پایدار شهری است. از اینرو منطقه ۳ شهرداری تهران به دلیل داشتن برخی از مهمترین محورهای پیاده در سطح شهر انتخاب گشت. روش تحقیق بر اساس هدف، از نوع کاربردی و براساس روش و ماهیت، توصیفی- تحلیلی و تجربی-پیمایشی است. در این راستا ابتدا یک مدل تحلیلی سه سطحی از عوامل موثر بر ترویج پیاده مداری متشکل از ۵ معیار اصلی و ۲۱ زیرمعیار ارائه و سپس هریک از شاخص‌ها با استفاده از روش تحلیل سلسله مراتبی فازی مورد سنجش و ارزیابی قرار گرفته و نهایتاً راهکارها و اصلاحاتی برای گسترش پیاده‌مداری به تفکیک هریک از معیارها ارائه میگردد. نتایج مطالعات حاکی از آن است که معیارهای حمل و نقل و ترافیک، طراحی و منظر شهری و مدیریتی و کالبدی، به ترتیب بیشترین میزان تاثیر را در ترویج پیاده‌مداری در منطقه ۳ داشته اند.

واژه های کلیدی: پیاده مداری، توسعه پایدار، تحلیل سلسله مراتبی فازی، منطقه ۳ شهرداری تهران، راهکارها و راهبردها

۱- مقدمه

امروزه استفاده گسترده از اتومبیل به حدی افزایش یافته که این پدیده، خود به عاملی مزاحم در شهرها تبدیل گردیده است. در واقع در سنت شهرسازی رایج، برنامه ریزی برای ماشین، همواره مقدم بر برنامه ریزی برای انسان بوده است. در ایران نیز با سلطه تدریجی حرکت سواره بر فضاها و معابر شهری، برنامه ریزی و طراحی شهری روز به روز از مقیاس و نیاز انسان پیاده دور شده و در نتیجه از ارزشها و جاذبه های اجتماعی و فرهنگی فضاهای شهری نیز کاسته شده است.

یکی از تحولات اخیر در گرایش های جدید شهرسازی جهان، توجه به حرکت پیاده و نیازهای آن به عنوان یک موضوع فراموش شده مهم شهری است. پیاده روی یکی از پایدارترین روشهای حمل و نقل بوده و می تواند از جنبه های مختلف کالبدی، اجتماعی، زیست محیطی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی سبب توسعه پایدار شهرها گردد. همچنین، پیاده روی ها که بستر اصلی حرکت پیاده هستند، در سطح شهرها همانند کانون های رشد عمل کرده و تاثیر بسزایی در اصلاح و تحریک فضاهای پیرامونی خویش ایفا می نمایند.

بدین جهت موضوع انسانی تر کردن شهرها از طریق افزایش قابلیت پیاده مداری و توجه دوباره به سهم جابجایی عابر پیاده در نظام حمل و نقل، در دستور کار برنامه ریزان و طراحان شهری قرار گرفته است. یافتن رابطه بین میزان و مقدار حمل و نقل موتوری با جمعیت معین و نحوه ترویج استفاده از وسایل نقلیه غیرموتوری و بهبود حرکت پیاده در شهرها و ایجاد رابطه مناسب بین حمل و نقل موتوری و حرکت پیاده از مسایل بسیار مهم و امری ضروری در حرکت بسوی توسعه پایدار است. همچنین از اهداف عمده پیاده سازی طرح های جامع عابر پیاده می توان به بهبود کیفیت زندگی، ارتقاء دسترسی ها و سیستم حمل و نقل، پاکیزگی هوا، آزادی انتخاب مسیر و سفر، سرزندگی اقتصادی، تساوی حقوق برای استفاده یکسان از محیط، سلامت و ایمنی ایجاد محیطی پایدار اشاره کرد.

در این پژوهش در ابتدا اهداف، ویژگی ها و مزایای ایجاد پیاده رویها، جایگاه و سهم عابر پیاده در نظام شهری ایران و نقش معابر پیاده در توسعه پایدار شهرها تبیین و سپس عوامل موثر در ترویج پیاده مداری با رویکرد توسعه پایدار شناسایی گردید. همچنین منطقه ۳ شهرداری تهران به عنوان نمونه موردی انتخاب شد و در این منطقه محور شریعتی مورد بررسی بیشتر قرار گرفت. در ادامه معیارهای ارائه شده در مدل تحلیلی پیشنهادی با استفاده از روش تحلیل سلسله مراتبی فازی ارزیابی و رتبه بندی شدند. در پایان نیز با توجه به نتایج ارزیابی ها، راهکارها و راهبردهایی جهت گسترش پیاده مداری در منطقه ۳ شهرداری تهران ارائه گردید.